

3

Zagrożenia i walka z nimi

Rozwój cywilizacyjny nie uwolnił ludzi od wojen, głodu, biedy, pożarów, powodzi czy katastrof technicznych. Ich skutki są tym poważniejsze, im szybszy jest postęp naukowo-techniczny i większe zaludnienie dotkniętych nimi obszarów. Większości zagrożeń nie sposób wyeliminować. Można jednak dołożyć starań, aby przygotować się na ich nadejście i bezpiecznie je przetrwać.

■ Przyczyny i rodzaje zagrożeń

Zagrożenia naturalne to m.in. pożary, powodzie, ekstremalne upały, śnieżyce, trzęsienia ziemi i lawiny. Są spowodowane działaniem sił przyrody. Pomimo rozwoju techniki nadal są największym niebezpieczeństwem dla człowieka.

Za główne przyczyny zagrożeń naturalnych uważa się:

- zmiany klimatu,
- postępującą degradację środowiska przyrodniczego.

Zagrożenia społeczne to np. terroryzm, przestępczość, masowe migracje ludności, ubóstwo. Niosą za sobą ryzyko wystąpienia poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa nie tylko pojedynczych osób, lecz także całych zbiorowości.

Przyczyny zagrożeń społecznych to m.in.:

- przeludnienie,

- duże różnice rozwojowe między poszczególnymi państwami i regionami.

Zagrożenia spowodowane działalnością człowieka są równie poważne w skutkach. Przykłady takich zagrożeń to:

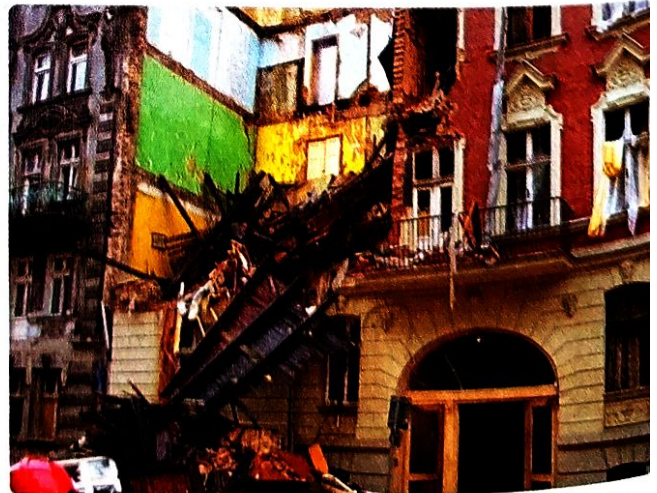
- awarie (np. rozszczelnienie instalacji, eksplozje, pożary) w obiektach magazynowych i technologicznych,
- katastrofy podczas transportu toksycznych środków przemysłowych,
- katastrofy w transporcie osób.

Są one spowodowane m.in.:

- wzmożonym ruchem na lądzie oraz w powietrzu (rośnie liczba ludności, gęstnieje sieć dróg i połączeń, wzrasta liczba pojazdów),
- ignorowaniem przez człowieka praw nauki i doświadczeń poprzedników,
- podejmowaniem nadmiernego ryzyka, brawurą, bezmyślnością i niekompetencją.

Domy zalane po przejściu huraganu Ian, Floryda 2022 r.

Kamienica zavalona na skutek wybuchu gazu, Katowice 2014 r.

RODZAJE ZAGROZEŃ

NATURALNE

- pożary
- obfite i gwałtowne opady
- powodzie
- gradobicia
- ekstremalne temperatury powietrza
- długotrwałe susze
- silne mrozy i śnieżyce
- huraganowe wiatry, trąby powietrzne
- lawiny
- mgły
- trzęsienia ziemi i osunięcia gruntu
- wybuchy wulkanów
- upadki meteorytów lub komet
- zagrożenia biologiczne (np. epidemie chorób zakaźnych) ściśle związane z dużą gęstością zaludnienia

SPOŁECZNE

- socjalne (np. bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, marginalizacja społeczna)
- psychospołeczne (np. narkomania, alkoholizm)
- demograficzne (np. przeludnienie, niż demograficzny, masowe migracje ludności spowodowane zamieszkami, działaniami wojennymi, sytuacją ekonomiczną, rozwojem epidemii)
- terroryzm
- przestępczość zorganizowana
- korupcja

SPOWODOWANE DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA

- zanieczyszczenie środowiska (np. zawierające szkodliwe substancje chemiczne, dymy, pyły, kwaśne opady, odpady, ścieki)
- awarie (np. zakładów przemysłowych, linii energetycznych)
- skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi i skażenia biologiczne
- katastrofy komunikacyjne
- zakłócenia w komunikacji i transporcie (z powodu katastrof komunikacyjnych, silnych mrozów, śnieżyc itp.)
- wzrost promieniowania wody, gleby i powietrza (np. na skutek awarii elektrowni atomowej)
- wzrost natężenia promieniowania ultrafioletowego (UV) na skutek niszczenia warstwy ozonowej
- zagrożenia ekonomiczne (np. wysoka inflacja, upadające systemy bankowe, giełdowe)

Włoskie miasteczko zniszczone przez trzęsienie ziemi, Amatrice 2016 r.

Szczątki samolotu rozbitego w katastrofie w Kolumbii, 2016 r.

■ Przeciwdziałanie zagrożeniom

Institucje państwowe i władze lokalne podejmują **działania zapobiegawcze i ochronne**, aby zminimalizować straty wśród ludzi i szkody materialne. Od poziomu gminy po instytucje centralne tworzy się specjalistyczne plany postępowania na wypadek wystąpienia zagrożeń, gromadzi się odpowiednie zasoby, szkoli specjalistów i ratowników.

Nad bezpieczeństwem obywateli czuwają także różne służby. Niektóre z nich są połączone w systemy, m.in. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG) i Państwowe Ratownictwo Medyczne (PRM).

System ratownictwa w Polsce tworzą m.in.:

- pogotowie ratunkowe,
- Państwowa Straż Pożarna,
- policja,
- inne służby państwowe i organizacje społeczne, np. Ochotnicza Straż Pożarna, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR), Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (TOPR), Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR) i drużyny harcerskie.

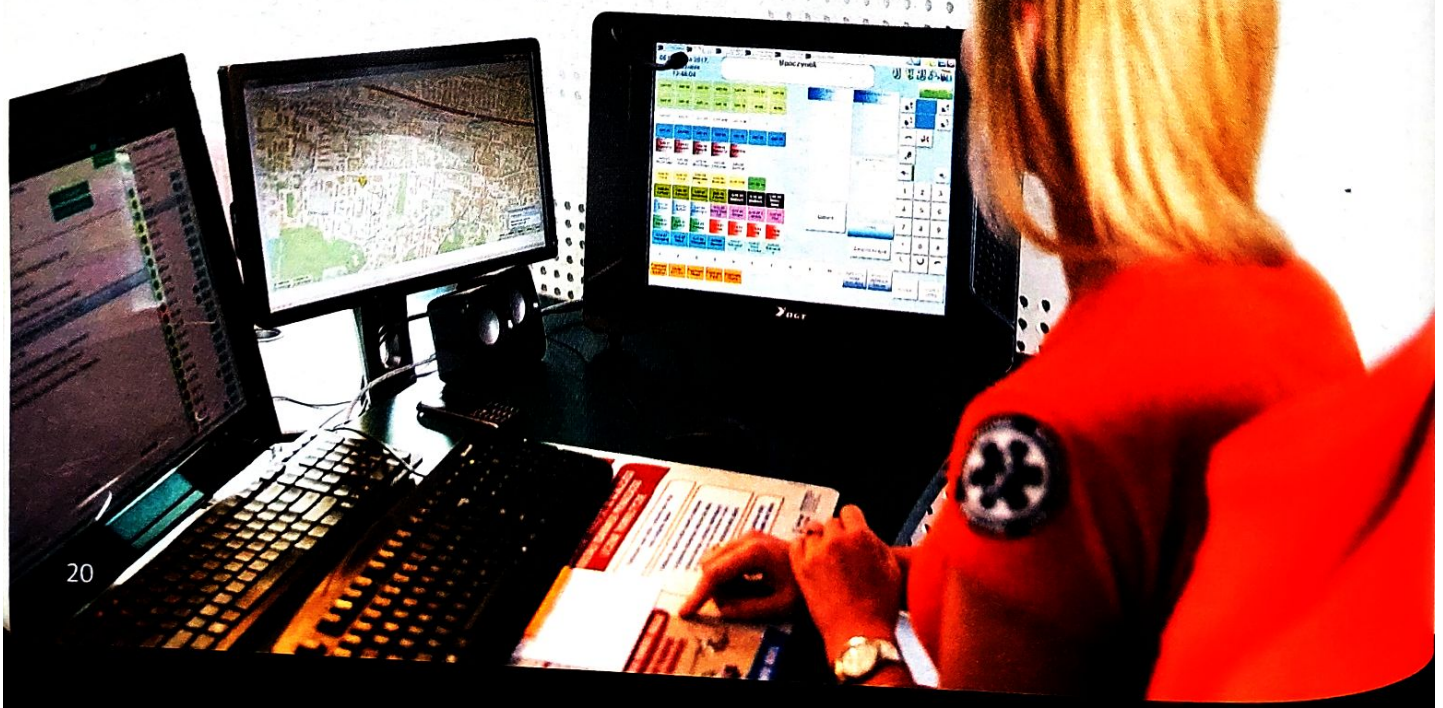
W wyjątkowych sytuacjach (np. podczas klęsk żywiołowych) mogą je wspierać oddziały wojska.

W Polsce działa system powiadamiania ratunkowego obsługujący **Europejski Numer Alarmowy 112**. Pod tym numerem przyjmuje się wszystkie zgłoszenia wymagające interwencji pogotowia ratunkowego, policji czy straży pożarnej. Dyspozytor w Centrum Powiadamiania Ratunkowego po uzyskaniu niezbędnych informacji decyduje, którą ze służb wysłać na miejsce zdarzenia.

✓ Jak rozmawiać z dyspozytorem

- Przed rozmową weź głęboki wdech i postaraj się uspokoić.
- Dyspozytor zapyta cię o wszystkie niezbędne informacje (m.in. gdzie się znajdujesz, co, gdzie i kiedy się stało, ilu jest poszkodowanych i jaki jest ich stan).
- Słuchaj uważnie i spokojnie odpowiadaj na pytania.
- Postępuj zgodnie z instrukcjami.
- Nie rozłączaj się, dopóki twój rozmówca wyraźnie tego nie powie.
- Po zakończonej rozmowie staraj się przez jakiś czas nie korzystać z telefonu, aby w razie konieczności mogły się z tobą skontaktować służby ratunkowe.
- Nigdy nie dzwoń pod 112 dla zabawy!

Centrum Powiadamiania Ratunkowego

Kogo powiadomić o zagrożeniu

W Polsce działa system powiadamiania ratunkowego. Pod numerem **112** dyspozytorzy przyjmują wszystkie zgłoszenia wymagające interwencji pogotowia ratunkowego, policji czy straży pożarnej (a niekiedy także innych służb, np. pogotowia gazowego).

Policja

Pogotowie ratunkowe

Straż pożarna

112

Europejski Numer Alarmowy

(wspólny numer alarmowy obowiązujący na terenie Unii Europejskiej)

W szczególnych przypadkach w zwalczanie skutków zagrożeń włączane są m.in.:

Ratownictwo chemiczne

Ochotnicza Straż Pożarna

Grupy Ratownictwa PCK

Pogotowie gazowe

Górskie Ochotnicze
Pogotowie Ratunkowe

Grupy ratownicze ZHP

Pogotowie energetyczne

Wodne Ochotnicze
Pogotowie Ratunkowe

Wojsko

PODSUMOWANIE

- Zagrożenia i katastrofy mogą być wywołane przez **siły natury** (zagrożenia naturalne) lub być wynikiem **działalności człowieka**. Problemy dotyczące różne państwa i regiony świata są także źródłem **zagrożeń społecznych**.
- Instytucje państwowe i władze lokalne podejmują różne działania zapobiegawcze i ochronne, aby zminimalizować potencjalne ofiary wśród ludzi i straty materialne.
- Zapewnienie bezpieczeństwa obywateli jest konstytucyjnym obowiązkiem państwa polskiego. Ten obowiązek jest realizowany przez różne podmioty i specjalistyczne służby.
- W skład systemu ratownictwa w Polsce wchodzi m.in. **pogotowie ratunkowe, straż pożarna, policja** oraz inne służby państwowe i organizacje społeczne, np. OSP, GOPR, TOPR, WOPR, drużyny harcerskie.
- W Polsce działa **Europejski Numer Alarmowy 112**, pod którym przyjmowane są wszystkie zgłoszenia wymagające interwencji pogotowia ratunkowego, policji lub straży pożarnej.

ĆWICZENIA

1. Wymień po 3 przykłady zagrożeń:
  - a) naturalnych,
  - b) spowodowanych działalnością człowieka,
  - c) społecznych.
2. Wymień przynajmniej 5 podmiotów działających na rzecz zwalczania skutków zagrożeń.
3. Wyjaśnij, na czym polega współdziałanie służb i organizacji, których zadaniem jest ratowanie zdrowia i życia ludzi.

PRACA W GRUPACH

Dobierzcie się w pary. Niech jedna osoba wcieli się w rolę świadka zdarzenia, a druga – operatora numeru alarmowego 112. Odegrajcie scenki dotyczące informowania o zagrożeniu, np. o:

- a) wypadku autobusu w pobliżu waszej szkoły,
- b) wybuchu gazu w sąsiednim domu.

Możecie zamieniać się rolami.